

Dato: 14. juni 2021

Til: Medlemmer av Næringskomiteen og Energi- og miljøkomiteen

Forslag for å styrke Norge som vertskapsnasjon for grønn industri

Følgende aktører stiller seg bak forslaget:

Agder Energi

Steffen Syvertsen
Konsernsjef

Eidsiva Energi

Øistein Andresen
Konsernsjef

Hafslund Eco

Finn Bjørn Ruyter
Konsernsjef

NTE

Christian Stav
Konsernsjef

Statkraft

Christian Rynning-Tønnesen
Konsernsjef

Elkem/Prosess 21

Håvard Moe
Teknologidirektør

Hydro Energi

Arvid Moss
Konserndirektører

Energi Norge

Knut Kroeplien
Adm.Dir.

Norsk Industri

Stein Lier-Hansen
Adm.Dir.

INFRASTRUKTUR FOR NYE GRØNNE INDUSTRIER

Formål: Styrke Norge som vertskapsnasjon for grønn industri

Vertskapsattraktivitet: Tidskritisk å tilrettelegge industritomter med tilgang til kraft

Ambisjon: Klargjøre ti industriområder innen 2025, ytterligere ti innen 2030

Vi har ikke lyktes med å tiltrekke oss ny industri i samme grad som våre naboland. Vi har heller ikke lyktes med å få til store utvidelser i eksisterende industri. I Energimeldingen legges det frem en rekke gode tiltak. Men det er i tillegg et behov for å operasjonalisere Norges strategier for energiomlegging og nye grønne næringer på kort sikt.

Forslaget er å lage et nytt statlig virkemiddel for å fremskynde utviklingen av industriområder og utløse store private investeringer. Virkemiddelet skal sikre kortere ledetid for etablering av industri og unngår at andre kunde grupper får økt nettleie. Siva er godt rustet til å forskuttere nødvendige investeringer i nettkapasitet og annen infrastruktur. Aktører som etter hvert etablerer seg på industriområdene refunderer sin andel av de forskuttede investeringskostnadene. Virkemiddelet krever ingen vesentlige endringer i eksisterende reguleringer. Investeringskostnadene er selvfinansierende, men staten tar risikoen ved klargjøringen av industriområdene.

Det haster å komme i gang

Klimapolitikken setter ambisiøse utslippsmål for 2030 (og 2050). En videreutvikling av grønn industri kan gi minst 50 000 årsverk de nærmeste årene. Skal vi nå utslippsmålene og skape nye arbeidsplasser, haster det å komme i gang.

EU satses på storstilt industriomlegging for å nå klimamålene: Green Deal, havvindstrategi, IPCEI-prosjekter, strategiske FOU-innsats, og satsing på hydrogen og batterifabriker setter agendaen i EU og EUs medlemsland. EUs robust finansierte revitaliseringsplan etter COVID 19 er like tydelig rettet inn mot energiomlegging og ny industriutvikling. Sverige innfører et bredt sett av tiltak for å komme raskt i gang; Elektrifiseringskommisjonen, strategiske grep fra industrien (LKAB, Vattenfall og Svensk Stål) og tiltak for å redusere ledetiden for nettutbygging med 1-2 år, er bare noen eksempler. I Danmark planlegges energiøyer utenfor Jylland og Bornholm til en prislapp på mer enn 200 milliarder DKK. Danmark, Tyskland, Nederland og Belgia arbeider med å utvikle fellesprosjekter for hydrogen og offshore vind. Planene i Storbritannia har stor betydning for alle landene rundt Nordsjøen med storstilte planer for havvindutbygging, omfattende prosjekter for å produsere og bruke hydrogen i industrien og ta i bruk CCS for å rense utslipp fra fossil energi. Her hjemme ser vi nå en sterkt økende etterspørsel etter tilknytning til nett fra eksisterende og nye industriaktører og elektrifiseringstiltak over hele landet.

Ved å videreutvikle Europas mest konkurransedyktige kraftsektor kan Norge etablere lønnsom energi eksport fra havvind og hydrogen, utvikle storskala grønn eksportindustri og realisere omfattende elektrifisering. Industriparker og kommuner arbeider med å klargjøre industritomter. Men det går altfor sent sammenliknet med utviklingen i våre naboland. Slik det ser ut nå, vil kraftoverskuddet skapt av grønne sertifikater til vindkraft ende opp som energi til ny svensk grønn industri. Eksempler på dette er Google og Microsoft som etablerte seg i våre naboland som følge av for lange ledetider her hjemme. Dette må vi unngå når batterifabriker og annen grønn industri vil etablere seg i Norge.

For at Norge skal være konkurransedyktig som en attraktiv lokalisering av grønn industri, må norske politikere sette ambisiøse mål og aktivt innrette rammebetingelser og virkemidler slik at de matcher det som skjer i EU og Norden for øvrig.

En offensiv politikk for elektrifisering og etablering av grønn industri krever et bredt register av tiltak (raskere saksgang av godkjenninger i offentlig forvaltning, forenkling av regelverk, prioritering av

industriprosjekter i Statnett, fleksible tilskuddsordninger fra Enova, tilrettelegging for videre utbygging av fornybar energi m.m.).

Men ingen ting av dette nytter om vi ikke har tilgjengelige byggeklare tomter der det er tilgang på kraft. Har vi ikke det, risikerer vi at investorene fortsatt velger å etablere seg i våre naboland.

For lange ledetider for industrien

Internasjonale så vel som norske investorer leter etter lokaliseringalternativer der produksjonen kan starte 2-3 år etter investeringsbeslutning. For enkelte store selskaper er selv det ikke tidsnok, og lokaliseringalternativene må være klare allerede når selskapene er i sin screeningprosess. Skal vi gjøre det attraktivt for industrien å etablere seg i Norge, trengs industriområder på minst 500 mål og med effektkapasitet på 200-300 MW som er tilgjengelige for etablering av nye anlegg i løpet av 1-4 år.

I dag er ledetiden for regulering av nye tomter og vesentlige forsterkninger i nettet altfor lang. Det er derfor behov for å igangsette arbeid med regulering og planlegging av nettfosterkninger og tomter før det er avklart hvilke bedrifter som skal etablere seg.

Forslag: Staten forskutterer utvikling av industriområder

I tråd med nasjonale strategier og innenfor det eksisterende virkemiddelapparatet kan det etableres en ordning der staten dekker kostnader til regulering av industritomter og planlegging av nettfosterkninger, og forskutterer tilhørende investeringer.

En mulighet er å legge denne oppgaven til Siva, der den kan samordnes med eiendomsvirksomheten som har kompetanse på planlegging, regulering og bygging av industribygg. I tillegg kan det være hensiktsmessig å la Siva få anledning til å leie inn personell fra Statnett for å styrke kompetansen på nettutvikling.

Siden det er tidskrittisk å få klargjort ti industriområder der ny virksomhet kan etableres innenfor en tidshorisont på 1-4 år, må timingen overstyre andre hensyn når det gjelder stedsvalg.

Valget av industritomter må oppfylle følgende kriterier:

- Sentral- og regionalnettene kan forsyne nye uttak på min. 300 MW innen 4 år. Det betyr at vi utnytter punkter i nettet hvor det er ledig kapasitet i dag og utsikter til ledig kapasitet framover, eller der hvor kapasiteten kan økes med mindre tiltak.
- Logistikk og infrastruktur i form av bærekraftige transportløsninger, vann, flyplass og bredbånd er tilgjengelig.
- Miljøaspekter ved aktuelle tomter som kulturminner, rødlistearter, støybegrensninger, urfolksrettigheter og tilstøtende aktiviteter er tilstrekkelig avklart.
- Mulighet for å tiltrekke relevant arbeidskraft som skal til for å etablere en større industribedrift kan sannsynliggjøres.
- Vertskommunene aktivt ønsker å legge til rette for etablering av ny industri og kan tilby forhåndsavtalte tidsrammer for saksbehandling av reguleringsplaner mm.

Etter hvert som de aktuelle stedene identifiseres, gis det etter søknad tilskudd til planleggings- og reguleringskostnader for netteier, eier av industritomten og kommunen. Ordningen inkluderer også eksisterende regionale offentlige og private initiativ for etablering av industriområder. De stedene som har kortest ledetid prioriteres.

Over tid kan ordningen utvides til å gjelde mer langsiktig tilrettelegging for ny industri der det også er nødvendig å bygge nye høyspentledninger, etablere annen grunnleggende infrastruktur eller foreta mer omfattende regulering av nye tomter før virksomhet kan komme i gang.

Nytt virkemiddel

Det etableres en forskutteringsordning som i hovedsak er selvfinansierende, og der staten gjennom Siva tar risikoen ved å klargjøre industriområdene inkludert anleggsbidrag og nødvendige

investeringer for å klargjøre tomtene. Aktørene refunderer sin andel av investeringene når de etablerer seg på industriområdet. Staten dekker utredninger, konseptvalg, konsesjonssøknader mv.

Siva kan være en samarbeidspartner for nettselskaper og industriparkers slik at virkemiddelet ikke krever vesentlige endringer i eksisterende regelverk:

- Statnett og regionale selskaper identifiserer punkter i nettet som egner seg for industrietableringer på kort sikt.
 - Statnetts pågående arbeid med Nettutviklingsplanen (NUP) er et naturlig utgangspunkt for å identifisere egnede områder
 - Listen vil være offentlig tilgjengelig og utfordrer ikke likebehandlingsprinsippet
- Siva vurderer i tillegg andre kriterier for vertskapsattraktivitet og prioriterer områder for klargjøring og utbygging
- Siva bestiller kapasitet i nettet fra nettselskapene og klargjøring av tomter fra industri-parker/andre tomteeiere.
 - Nettselskapenes utredningskostnader dekkes gjennom Siva. Dette er en eksisterende ordning som ikke krever forskriftsendringer.
 - Industrietomteeieres kostnader for klargjøring av tomter og annen infrastruktur dekkes gjennom Siva.
 - Kreves det større investeringer i nettkapasitet som utløser anleggsbidrag eller annen infrastruktur, forskutteres kostnadene gjennom Siva. Kostnadene refunderes av aktørene når de etablerer seg.
 - Det må gjøres unntak i inntektsrammereguleringen slik at nettselskapene ikke straffes i effektivitetsmålingen for å bidra til å forskuttere nettutbyggingen.
- Statnett kan utnytte kapasitet hos de regionale nettselskapene til nødvendig nettutbygging.

Virkemiddelet styrker Norges konkurransevne som vertskapsnasjon for grønn industri og vil utløse store private investeringer. Det gir kortere ledetider for industri som ønsker å etablere seg. Ingen andre kundegrupper får økt nettleie. Investeringskostnadene er selvfinansierende, men staten tar risikoen ved klargjøringen av industriområdene. På kort sikt får staten øke kostnader. På lengre sikt vil staten få økte inntekter som følge av økt industriell aktivitet.